

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הרוח
המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל
המרכז ללשונות היהודים וספרותיותיהם

Centre de recherche
français à Jérusalem

ישן וחדש בלשונות היהודים

הכינוס הבינלאומי החמישי
של המרכז ללשונות היהודים
וספרותיותיהם

י"ט-כ"ב באייר תשע"ג

29 באפריל - 2 במאי 2013

בית מאירסדורף, חדר 501
האוניברסיטה העברית
הר הצופים, ירושלים

חברי הוועדה המארגנת:
דוד בוניס, משה בר-אשר,
אהרן ממן, עפרה תירוש-בקר

יום ה, כ"ב באייר תשע"ג, 2 במאי 2013

11:00-09:00 **מושב יד: מרכיבים זרים בלשונות היהודים**

יו"ר: **פרופ' יצחק אבישור**, אוניברסיטת חיפה
חמדת סאלאי ואופירה גמליאל, האוניברסיטה העברית
ואוניברסיטת בר-אילן
מיהו "צ'יריאננדן"? על נדוניה שהפכה למלך היהודים
בקודונגלור
ד"ר אבראהים בסל, המכללה האקדמית הערבית לחינוך
- חיפה ומכללת בית-ברל
חירת מונחים אסלאמיים לתרגומי המקרא בערבית
יהודית ובערבית נוצרית - הצגה משווה
ד"ר יוליה קריבורוצ'קו, אוניברסיטת קימברידג', אנגליה
שקיעים הומריים בטקסטים היהודיים-יווניים המאוחרים -
האמנם?

11:20-11:00 הפסקה

13:20-11:20 **מושב טו: מושב נעילה חגיגי**

יו"ר: **פרופ' יוסף תדגי**, INALCO, פאריס, צרפת
פרופ' שאול שקד, האוניברסיטה העברית
"הגניזה האפגאנית": התעודות בפרסית יהודית ומשמעותן
פרופ' יוסף שיטריט, אוניברסיטת חיפה
התגבשותה של הערבית הבינונית החדשה בתוניס בסוף
המאה ה-19
פרופ' יוסף טובי, אוניברסיטת חיפה
"מלל לאברהם": מילון עברי-ערבי בלהג יהודי תוניסיה
מאת הרב אברהם הכהן
דברי נעילה לכינוס

14:30-13:20 ארוחה חגיגית למרצים וליושבי הראש בכינוס
(כרטיסי כניסה יחולקו בנפרד)

הכינוס נערך בתמיכתן של שתי רשויות מן האוניברסיטה העברית: קרן פרלוב
במכון למדעי היהדות ע"ש מנדל והרשות למחקר ולפיתוח, ובתמיכתו של
המרכז הצרפתי למחקר בירושלים (CRFJ).

ההזמנה מהווה אישור כניסה לקמפוס הר הצופים.
נא להצטייד בתעודה מזהה.

ד"ר דב הכהן, אוניברסיטת בר-אילן ומכון בן-צבי
בין ספרד לפורטוגל: לשונות המגורשים וייעודיהן בדורות
הראשונים לאחר הגירוש

10:40-10:20 הפסקה

12:40-10:40 **מושב יא: ערבית יהודית ג**

יו"ר: **פרופ' לואי אדורד**, אוניברסיטת אוסלו, נורבגיה
פרופ' יוסף תדגי, INALCO, פאריס, צרפת
השרח לבראשית פרק כ"א: בין לשון לימודים לתרגומו של
שמואל מלכא
ד"ר עפרה תירוש-בקר, האוניברסיטה העברית
השתקפות של ישן וחדש בעיתון ערבי-יהודי מאלג'יריה
מר שי מצא, האוניברסיטה העברית
סיפור חג המצות - מתי חובר התרגום הערבי האחרון של
ההגדה?

14:15-12:40 הפסקת צהריים

16:15-14:15 **מושב יב: ארמית יהודית**

יו"ר: **פרופ' שמואל פסברג**, האוניברסיטה העברית
פרופ' יונה צבר, אוניברסיטת קליפורניה בלוס אנג'לס
ארה"ב
איך משתקפת הארמית הישנה (המקראית/ספר דניאל) בראי
הארמית החדשה (של יהודי עמדיה, הקלטה מפי חכם אבידני)
- דיון סמנטי-דקדוקי משווה
פרופ' ערן כהן, האוניברסיטה העברית
חידוש סימון הקשר האטריבוטיבי בארמית חדשה
ד"ר אליצור בר-אשר סיגל, האוניברסיטה העברית
ארמית יהודית ספרותית בתקופת השיא של ימי הביניים

16:30-16:15 הפסקה

17:50-16:30 **מושב יג: ספרדית יהודית ב**

יו"ר: **פרופ' אורה (רודריג) שורצולד**, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר גילה הדר, אוניברסיטת חיפה ואוניברסיטת בן גוריון
על פרשת דרכים: השימוש בהטלת גורל (איג'אר גורל) בחיי
היום יום בשאלוניקי בסוף המאה ה-19
ד"ר סוזי גרוס, אוניברסיטת בר-אילן
מקומה של העברית בשבועון El Tiempo מתל אביב

21:30 החיזיון הלילי במגדל דוד (מופע של 45 דקות)

יום ב, י"ט באייר תשע"ג, 29 באפריל 2013

09:15-09:00 התכנסות

11:15-09:15 מושב א: ישן וחדש בלשונות היהודים

יו"ר: פרופ' יוסף שיטרית, אוניברסיטת חיפה
דברי ברכה: ד"ר עפרה תירוש-בקר, האוניברסיטה העברית
פרופ' פרנק אלוורז-פריירה, CNRS, פאריס, צרפת
When old and new overlap: a paradoxical teaching from Jewish languages
פרופ' דוד בונים, האוניברסיטה העברית
תפיסת 'הישן' ו'החדש' בפי דוברי ג'ודזמו
פרופ' סיריל אסלנוב, האוניברסיטה העברית
גורם הגיל בתדמית לשונות היהודים

11:30-11:15 הפסקה

13:30-11:30 מושב ב: מרכיב עברי בלשונות היהודים

יו"ר: פרופ' סיריל אסלנוב, האוניברסיטה העברית
פרופ' לוץ אדזרד, אוניברסיטת אוסלו, נורבגיה
מונחים וביטויים אידיומטיים עבריים-יידיים בגרמנית
בת-זמננו
ד"ר יהודית הנשקה, אוניברסיטת חיפה
המרכיב העברי בערבית היהודית הארץ ישראלית
ד"ר עירית מאיר, אוניברסיטת חיפה
האם שפות סימנים של קהילות יהודיות הן בגדר 'שפה יהודית'?

14:45-13:30 הפסקת צהריים

16:45-14:45 מושב ג: לשונות רומאניות א

יו"ר: פרופ' דוד בונים, האוניברסיטה העברית
פרופ' שמואל רפאל, אוניברסיטת בר-אילן
פרויקט מדידת ידע לשוני בלאדינו (מיל"ל) – שאלות מחקר וממצאים ראשוניים
פרופ' מיכאל ריזיק, אוניברסיטת בר-אילן
לשון הוושענות בתרגום האיטלקי היהודי של הסידור: העתיק בתוך הישן?
ד"ר מיכל הלד, האוניברסיטה העברית
"לשחות נגד זרמי אבדון": המשקע הספרדי היהודי ב'זרד הלכנון' ללאה איני כתופעה לשונית המאייכת את הטקסט הספרותי

17:00-16:45 הפסקה

18:30-17:00 מושב ד: מושב חגיגי

יו"ר: פרופ' אהרן ממן, האוניברסיטה העברית
דברי ברכה:
פרופ' ראובן עמית, דיקן הפקולטה למדעי הרוח, האוניברסיטה העברית
ד"ר אוליבר טורני, מנהל המרכז הצרפתי למחקר בירושלים CNRS-MAE, (CRFJ)
פרופ' שלמה נאה, ראש המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל, האוניברסיטה העברית

פרופ' משה בר-אשר, האוניברסיטה העברית
על המרכיב מלשונות רומאניות בערבית היהודית במרוקו
פרופ' אורה (רודריג) שורצולד, אוניברסיטת בר-אילן
השוואת לשון אצל מחבר אחד בשני ספרי הלכה בלאדינו

18:30 אירוע חגיגי למרצים וליושבי הראש בכינוס (כרטיסי כניסה יחולקו בנפרד)

יום ג, כ' באייר תשע"ג, 30 באפריל 2013

11:00-09:00 מושב ה: ערבית יהודית א

יו"ר: ד"ר יהודית הנשקה, אוניברסיטת חיפה
פרופ' נחם אילן, מכון לנדר, ירושלים
אלף שנות תפסיר רס"ג: תרומת 'נוה שלום' לרב עמרם קורח לחקר לשון התפסיר
ד"ר אורי שחמון, האוניברסיטה העברית
מקורות חדשים וייחודיים ללשונם של יהודי תימן – "בית האבן" ו"ספר המעשים"
מר דורון יעקב, האוניברסיטה העברית והאקדמיה ללשון העברית
הרכיב העברי בערבית של יהודי דרום-תימן – קדמות וחדוש

11:20-11:00 הפסקה

12:40-11:20 מושב ו: ערבית יהודית ב

יו"ר: פרופ' יוסף טובי, אוניברסיטת חיפה
פרופ' יצחק אבישור, אוניברסיטת חיפה
הטקסטים הליטורגיים בערבית יהודית במזרח – התרגומים מארמית ל"רחמין" ול"עקידה" – בין ישן לחדש
ד"ר נטלי אקון, האקדמיה ללשון העברית ומכללת אפרתה
הערבית המשתקפת בעברית של מרוקו

14:00-12:40 הפסקת צהריים

15:20-14:00 מושב ז: יידיש

יו"ר: ד"ר יעל רשף, האוניברסיטה העברית
פרופ' יוסף ינון פנטון, הסורבון, פאריס, צרפת
מסע לחצי האי הערבי בידיש ובערבית יהודית מתוך ספר שארית ישראל לר' משה בן יצחק אדרעי
ד"ר צבי סדן, אוניברסיטת בר-אילן
כתיב המילים העבריות שחזרו לעברית החדשה בצורותיהן היידישיות

15:40-15:20 הפסקה

17:40-15:40 מושב ח: לשונות רומאניות ב

יו"ר: פרופ' פרנק אלוורז-פריירה, CNRS, פאריס, צרפת
פרופ' ג'רארד נהון, EPHE (הסורבון), פאריס, צרפת
ספרות דיסקטית בתלמוד תורה בבאיון במאה ה-18: אברהם די דוד די ליאון
ד"ר אלדינה קינטנה, האוניברסיטה העברית
שפה בסכנת הכחדה: מחזור החיים של הספרדית היהודית
ד"ר אלכסנדרה אדזרד, אוניברסיטת בון, גרמניה
A Judeo-French wedding-song from the middle of the 13th century – the influence of Jewish and Christian language and tradition on each other

18:15-17:40 התכנסות

19:30-18:15 מושב ט: מושב לזכרו של פרופ' שלמה מורג ז"ל

יו"ר: ד"ר עפרה תירוש-בקר, האוניברסיטה העברית
פרופ' אהרן ממן, האוניברסיטה העברית
בחנית ישן וחדש במרכיב העברי על פי המילון המשווה ללשונות היהודים
הענקת פרס על שם פרופ' שלמה מורג ז"ל
הרצאות הזוכים בפרס:
מר אוהד אבדורהם, מר עברי בונים
דברי נציג המשפחה

יום ד, כ"א באייר תשע"ג, 1 במאי 2013

10:20-09:00 מושב י: ספרדית יהודית א

יו"ר: ד"ר אליצור בר-אשר סיגל, האוניברסיטה העברית
ד"ר ניבי גומל, אוניברסיטת בר-אילן
"ונתנה תוקף" בין מקור לתרגום בלאדינו ובין תרגום לתרגום